

Baigiamojo bakalauro darbo santrauka

Nuo 2004 metų Lietuva yra Europos Sąjungos dalis ir ši narystė Lietuvai suteikė daug privalumų: laisvą prekių, paslaugų, žmonių, darbo ir kapitalo judėjimą, tvirtą valiutą, ekonominę ir socialinę sanglaudą, bendrą politiką. Kadangi Lietuva yra priskiriama prie mažai išsivysčiusių valstybių, jos ekonomikos stiprinimui yra skiriamos lėšos iš struktūrinių fondų, norint paskatinti valstybės ūkio, prekybos, transporto, švietimo ir visos valstybės vystymąsi. Šiuo metu Lietuvai yra teikiamos lėšos pagal 2014–2020 metų finansavimo laikotarpį, kuris yra jau trečiasis nuo narystės Europos Sąjungoje pradžios. Sanglaudos politikos įgyvendinimo ir ES struktūrinių fondų lėšų panaudojimo tema yra gana aktuali, nes po visame pasaulyje vykusio ekonomikos nuosmukio ekonominiai rodikliai po truputį pradeda atsigausti. Pastaraisiais metais Lietuvos ekonomikos rodikliai gerėja ir pradeda artėti prie ES vidurkio, o struktūrinių fondų lėšų įsisavinimas Lietuvoje Europos Komisijos duomenimis yra vienas aukščiausių iš visų ES valstybių narių. Kadangi 2014–2020 metų finansavimo laikotarpio dalis veiksmų programos priemonių dar yra tik tvirtinamos ir skelbiami pirmieji kvietimai teikti paraiškas, todėl yra svarbu išanalizuoti ar daro įtaką įsisavintos ES struktūrinių fondų lėšos Lietuvos ekonomikos vystymuisi ir kaip stipriai ją veikia. **Darbo problema:** Kokią įtaką Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšų panaudojimas daro Lietuvos ekonomikai?

Darbo tikslas: Atskleisti Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšų įtaką Lietuvos ekonomikai, atlikti finansų inžinerijos priemonių finansuojamų iš Europos Sąjungos struktūrinių fondų analizę.

Darbo uždaviniai:

1. Atskleisti Europos Sąjungos ekonominės integracijos esmę;
2. Aptarti Europos Sąjungos sanglaudos politiką ir struktūrinius fondus kaip jos įgyvendinimo instrumentus;
3. Išanalizuoti 2004–2015m. Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšų įtaką Lietuvos ekonomikai per makroekonominis rodiklius;
4. Išanalizuoti finansų inžinerijos priemones finansuojamas iš Europos Sąjungos struktūrinio fondo.

Darbo išvados/rezultatai:

1. ES siekia ekonominės integracijos, nes jis skatina ekonominį bendradarbiavimą tarp valstybių narių, palengvina tam tikras transportavimo ir prekybos sąlygas ir mažina ekonomikos išsivystymo skirtumus tarp valstybių narių. Pasiiekta pilna Europos Sąjungos ekonomikos integracija užtikrintą, kad visos valstybės narės yra ekonomiškai vienodai

išsivysčiusios, ekonomiškai stiprios ir to pasekoje Europos rinka stiprėtų, o ES veiktų kaip vieninga ekonominė zona, kurios rinka būtų viena konkurencingiausių pasaulyje.

2. ES vykdoma sanglaudos politika dar kitaip vadinama regioninė arba struktūrinė politika skirta mažinti ekonominiams ir socialiniams skirtumams tarp valstybių narių ir jų regionų. Ji yra įgyvendinama per ES struktūrinius investicinius fondus, kurių lėšos yra kryptingai skiriamos valstybių narių probleminėms sritims. Tačiau plečiantis ES ir prisijungiant naujoms ekonomiškai silpnoms valstybėms skirtumai tarp šalių didėja, taip sukeldamas problemas efektyviam sanglaudos politikos įgyvendinimui.
3. Tyrimas parodė, kad 2004–2015m. laikotarpiu panaudotos ESI fondų lėšos Lietuvos ekonomikai turėjo reikšmingos įtakos. Atlikto tyrimo rezultatai, leidžia teigti, kad ESI fondų lėšos stipriai prisideda prie BVP augimo, skatina eksporto apimčių augimą padeda pritraukti daugiau TUI. Tačiau šiek tiek mažiau įtakos daro nedarbo lygio mažėjimui, MI augimui, o biudžeto deficitui daro neigiamą įtaką tačiau taip pat nedidelę. Todėl galima daryti išvadą, kad vis dėl to ES struktūrinių fondų investicijų daroma įtaka suteikia valstybės ekonomikos vystymuisi postūmį.
4. Vienas patraukliausių būdų finansuoti SVV subjektus yra per finansų inžinerijos priemonės (FIP), nes jos yra grįžtančios ir jas galima investuoti iš naujo, taip suteikiant galimybę daugiau įmonių palengvinti savo verslo plėtrą. Remiantis atlikta analize per 2007–2013m. veiksmų programa išskirtas priemonės jomis pasinaudojo virš 17 tūkst. subjektų ir joms buvo paskirstyta 700 mln. eurų, kuriuos sudarė ESI fondų lėšos, nacionalinės lėšos ir grįžusios panaudotos FIP lėšos. Tai leidžia daryti išvadą, jog FIP yra patrauklios priemonės, kurioms skiriamas vis didesnis dėmesys ir ESI fondų lėšos, kuriomis noriai naudojasi SVV subjektai.

Rekomendacijos/siūlomi sprendimai:

- Norint siekti geresnio ESI fondų lėšų panaudojimo rezultatų, rekomenduotina tobulinti projektų atrankos procesus, kad lėšos būtų skiriamos tikrai naudingiems projektams ir stiprinti administravimo institucijų atliekamą stebėsenos ir kontrolės vaidmenį, kas užtikrintų skaidrumą, padidintų panaudojamų lėšų efektyvumą ir leistu siekti aukštesnių rezultatų.
- Prasidėjusiam 2014–2020 metų finansavimo laikotarpiui rekomenduotina remtis, kitų ES valstybių narių gerąją patirtimi ir praėjusių laikotarpių vertinimais, kad paskirstant investicijas būtų atsižvelgiama į kintančią ekonomikos situaciją ir problematiškiausias sritis.

- Rekomenduotina atlikti dažnesnius ir gilesnius ESI fondų investicijų panaudojimo vertinimus, ne tik kiekvieno finansinio laikotarpio atskirai, bet visų bendrai kad būtų galima stebėti ilgalaikį kitimą. Tai padėtų stebėti ar skiriamos lėšos panaudojamos efektyviai ir gerina būten tos srities rodiklius. Į šiuos vertinimus būtų galima atsižvelgti einamojo finansinio laikotarpio eigoje ir prisitaikyti prie kintančios valstybės situacijos.

Tolesnės analizės galimybės: Analizę galima ir būtų vertinga tęsti, norint tiksliau įvertinti Europos Sąjungos struktūrinių investicinių fondų įtaką Lietuvos ekonomikai. Kadangi analizėje naudojamas koreliacijos koeficientas, kurį naudojant daugiau reikšmių gaunamas rezultatas yra tikslesnis, todėl tęsiant analizę būtų užtikrinamas analizės tikslumas. Tęsiant analizę vertėtų apsvarstyti galimybę rodiklių išsikirstymą tam tikromis ekonomiką veikiančiomis sritimis ir į kiekvieną gilintis atskirai įvertinant kelis tos srities rodiklius ir jų kaitą keičiantis įsisavinamomis per ES struktūrinius investicinius fondus. Toks išsikirstymas padėtų geriau įvertinti tiek įsisavinamų ES struktūrinių fondų lėšų kiekvienai sričiai, bei leistų įvertinti ar visose srityse lėšos yra panaudojamos tikrai efektyviai ir tikslingai.

Darbo pritaikymo galimybės: Darbą galima naudoti norint apžvelgti esamą ES struktūrinių investicinių fondų lėšų įsisavinimą ir šių lėšų padarytą įtaką Lietuvos ekonomikai per daugiau nei 10 metų, kuriuos Lietuva yra Europos Sąjungoje. Darbe atliekamą analizę galima tęsti ir šiek tiek patobulinius naudoti galbūt kas kelis metus įvertinti kaip keičiasi Lietuvos ekonomikos ar atskirų ekonomikos sričių rodikliai ir ar jiems skiriamos lėšos prisideda prie šių rodiklių pokyčio į teigiamą pusę. Taip pat darbą galima naudoti kaip pavyzdį rengiant panašaus pobūdžio darbus ar pristatymus.